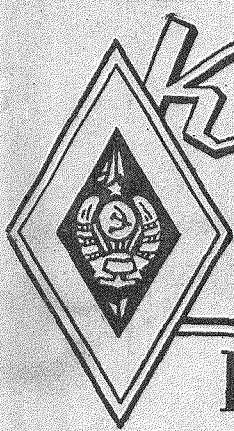

ПРИВЕТ ДЕЛЕГАТАМ XV КОМСОМОЛЬСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ!

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

Казахский УНИВЕРСИТЕТ

ҚАЗАҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Орган парткома, ректората, комитета комсомола, месткома и профкома
Казахского государственного университета имени С. М. Кирова

№ 9-10
(363-364)

Четверг, 16 апреля 1959 г.

Год издания
двенадцатый

Цена
20 коп.

По университету

РАСПРЕДЕЛЕНИЕ ВЫПУСКНИКОВ

Свыше ста молодых специалистов выпускает ныне геолого-географический факультет. Недавно прошло распределение их на работу.

Большинство выпускников поедет в Карагандинское, Кустанайское, Южно-Казахстанское и Западно-Казахстанское геологические управления.

Например, Евгения Барикова и Надежда Лебедева будут работать в Карагандинском управлении, Сталинский стипендиат Аркадий Тянь — в Западно-Казахстанском.

Супруги Александр Калаченко и Людмила Галкина направлены в геолого-разведочную партию на Алтай. Многие студенты-нефтяники нач-

нут свою трудовую деятельность в междуречье Урал-Волга, которое является одним из наиболее перспективных районов развития нефтяной и газовой промышленности в предстоящей семилетке.

Виктор Кулаков проходил учебную практику в северной части Атлантического океана, он работал по программе Международного геофизического года. После окончания университета В. Кулаков будет работать во всеююзной океанографической экспедиции.

Выпускники географического отделения направляются в сельские школы Павлодарской, Акмолинской и Западно-Казахстанской областей.

Защищают юристы

На юридическом факультете состоялась защита дипломных работ. Очень интересную, содержательную работу представил Сталинский стипендиат Арыстанбек Атишев. Тема ее «Преддоговорные споры между социалистическими организациями». Автор самостоятельно собрал и вел практику арбитражных споров в Казахстане. Труд А. Атишева оценен на отлично и рекомендован к печати.

Отлично защитила дипломную работу Валентина Холмечкая. Ее тема:

«Кооперативно-колхозная собственность». Анатолий Николенко тоже получил высшую оценку. Его тема: «Ответственность за разбой по советскому уголовному праву».

В этом году сто восемь человек заканчивают юридический факультет. Большинство из них будет работать в органах прокуратуры, в адвокатуре и МВД.

Восемь выпускников направляются на промышленные предприятия совнархозов республики.

Все восемь — на „отлично“

На кафедре истории СССР дипломные работы защищали восемь человек: Мария Кобякова, Тамара Симонова, Хисмет Джумагалиев, Алда Валиева, Сергей Утешев, Рубина Уразаева, Любовь Шербанос и Идея Бочкарева. Все они получили за свои труды отличные оценки. Особенно отмечены работы Р. Ура-

заевой: «Победа Великой Октябрьской революции в Казахстане» и Т. Симоновой: «Петербургский Союз борьбы за освобождение рабочего класса».

В числе других 67 выпускников исторического факультета эти студенты будут работать в школах целинных районов Казахстана.

Новые специальности

Две новые кафедры открываются на физико-математическом факультете: вычислительной математики и уравнений математической физики. Ведется подготовительная работа. Объявлен конкурс на замещение должностей заведующих кафедрами. Исходя из решений XXI съезда КПСС, на факультете начнется обучение студентов новым специальностям. Одна группа четвертого курса

нынче уже начала обучаться вычислительной математике. В последующие годы факультет будет ежегодно выпускать по пятьдесят специалистов этого профиля.

С начала нового учебного года на физмате открывается вечернее отделение. В две группы физиков и математиков будет принято шестьдесят человек.

БАСКЕТБОЛЬНАЯ И ВОЛЕЙБОЛЬНАЯ ПЛОЩАДКИ БУДУТ?

Раньше этот двор был захламленный и фоторепортеры нашей многотиражной газеты не раз делали здесь снимки для фотообвинений.

Новые хозяева учебного корпуса по улице Комсомольской, 96 решили: «Двор станет местом культурного отдыха и спортивных игр». Ежедневно студенты физико-математического факультета выходят сюда с граблями и лопатами: убирают мусор, рыхлят землю. Знают: будет у них волейбольная и баскетбольная площадки, место для настольного тенниса, беседки.

Перед фасадом здания тоже наводится порядок. Вот студенты третьего курса четвертой группы физиков Турарбек Бегимов, Николай

Борисенко, Эдуард Полетаев, Анатолий Карпенюк. Они вскапывают землю под цветы. А поодаль девушки из этой группы Галия Нугуманова, Вера Цевун, Людмила Липатова сгребают граблями прошлогодние листья.

Здесь зацветут солнцелюбивые канны, будет чистота и зелень. Все сделают студенты-физики. Они даже решили открыть свою маленькую столярную мастерскую по ремонту поломанной мебели. Но наши хозяйственники никак не соберутся купить им столярные инструменты.

Ремонт мебели своими силами... Ценная инициатива, похвальная и ее нужно всячески поддержать.

У геологов

На геолого-географическом факультете состоялась научная конференция, посвященная 25-летию нашего университета. Было заслушано пять докладов.

Особый интерес у слушателей вызвали доклады доцента П. П. Зотова «О некоторых спорных вопросах геотектоники» и преподавателя Н. В. Баранова «О действии упругих сил в пористой среде».

Доцент П. П. Зотов в своем докладе осветил ряд теоретических проблем в геотектонике и изложил свою точку зрения относительно причин геотектогенеза. По его мнению, главным мотором тектогенеза является взаимодействие тепловой энергии земного шара с гравитационными силами, при активном участии физико-химических процессов. Сообщение вызвало большой интерес у присутствовавших: докладчику задано свыше 25 вопросов. В ходе обсуждения доклада были высказаны пожелания, чтобы автор опубликовал в печати свои основные положения для обсуждения.

Преподаватель Н. В. Баранов в своем докладе подверг критике существующие взгляды американских ученых на механизм давления в пласте и высказал свою точку зрения об упругих силах в пористой среде.

С большим вниманием были заслушаны доклады академика Н. Н. Пальгова «Определение мощности горных ледников методом баланса» и доцента А. К. Бувалкина — «Геологические условия, способствующие расщеплению угольных пластов». По докладом развернулась дискуссия. Выступило 12 человек.

Три дня проходила научная конференция студентов геофака, посвященная двадцатипятилетию университета. В ее работе приняло участие около 150 человек.

Александр Калаченко рассказал о своих взглядах на образование голубого асбеста, который находит все большее и большее применение в различных отраслях техники. Свой доклад Калаченко сопровождал демонстрацией различных типов асбестов, добытых не только в Советском Союзе, но и в Южной Африке.

Аркадий Тянь подробно рассказал об одной из гипотез образования соляных куполов, выдвинутой его руководителем П. Я. Авровым.

Параллельно с геологической секцией шли заседания географов. В пяти докладах студенты-географы затронули вопросы физической географии, экономики и размещения промышленности в Казахстане.

Содержательным было сообщение Галины Маняковой о перспективах развития промышленности Павлодарской области в текущей семилетке. Студентка третьего курса Т. Мартекова посвятила свой доклад одному из интереснейших озер Советского Союза — Зайсану.

Конференция этого года выгодно отличается от научных студенческих конференций прежних лет. Большинство докладов касалось актуальных народно-хозяйственных и научных проблем и было построено на оригинальном материале, собранном и обработанном докладчиками.

Е. ПУЧКОВ,
студент пятого курса геофака.

НА ЭКОНОМИЧЕСКОМ ФАКУЛЬТЕТЕ

РЕШЕНИЯ XXI СЪЕЗДА КПСС — В ЦЕНТРЕ ВНИМАНИЯ

Здесь состоялось открытое партийное собрание. С докладом об итогах работы XXI съезда КПСС и задачах партийной организации факультета выступил заместитель декана доцент А. Н. Пуриц.

Собравшиеся единодушно одобрили решения съезда и наметили пути улучшения учебной и политико-воспитательной работы на факультете.

ЛЕКЦИИ — НАСЕЛЕНИЮ

Профессорско-преподавательский коллектив факультета принимает активное участие в пропаганде решений XXI съезда КПСС среди населения.

Недавно кандидаты экономических наук Ли — Чан хо, А. Н. Пуриц и А. Т. Тлеубердин выступили с лекциями по материалам XXI съезда партии перед трудящимися ряда населенных пунктов Алма-Атинской, Талды-Курганской и Кызыл-Ординской областей.

ОЧЕРЕДНОЕ ЗАНЯТИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОГО СЕМИНАРА

Состоялось занятие экономического семинара, посвященное изучению материалов XXI съезда партии.

На семинаре были заслушаны три доклада: «Пути развития и объединения колхозной и общенародной форм социалистической собственности» (докладчик Ли — Чан хо), «Вопросы политической организации общества, государственного устройства и управления в период развернутого строительства коммунизма» (докладчик Б. Я. Ратманов), «Новые теоретические вопросы борьбы за победу социализма и коммунизма» (докладчик П. В. Ефремов).

Семинар прошел на высоком теоретическом уровне. Активное участие в обсуждении докладов приняли преподаватели Р. Газизов, Ф. П. Решетников, Д. К. Кабдиев, профессор И. М. Бровер и другие.

Общественные контролеры

Работа общественных контролеров — важное и действенное средство улучшения обслуживания студентов в студенческих столовых.

В феврале этого года профком университета поручил факультетским профбюро организацию работы общественных контролеров. Мы у себя на юридическом факультете провели беседу. Контролеры А. Дудаев, В. Паскевич, Б. Халидов чаще и аккуртнее стали проверять работу столовой № 12. Директор столовой тов. Рсалиев на жалобы студентов и общественных контролеров не отвечал.

Шло время, контролеры потребовали допустить их на производственное собрание работников столовой. Директор же грубо, категорически отказал. К счастью, на этом собрании была Екатерина Ивановна Анисименко — депутат Сталинского райсовета. Но ее вмешательство не помогло. Наши контролеры остались за дверями. После собрания они в присутствии депутата Анисименко предъявили жалобы и требования и заявили, что, если эти жалобы и требования верны, они обязательны для администрации.

Тов. Анисименко о положении в столовой рассказала на исполкоме Сталинского райсовета. Тов. Рсалиев

сделали строгое предупреждение. Вскоре мы с контролерами и тов. Анисименко сделали проверку работы столовой — с пяти до одиннадцати часов вечера было проверено все: документы, санитарное состояние, качество и полноценность блюд. Мы потребовали в ближайшее время устранить обнаруженные недостатки и впредь не препятствовать работе контролеров.

После этого блюда стали более качественными, полноценными.

На днях наш общественный контролер А. Дудаев написал мойщике посуды тов. Архиповой благодарности. Но это почему-то не понравилось заведующей залом тов. Горбуновой. Она грубила, оскорбляла контролера.

В дальнейшем мы будем требовательны и нетерпимы к недостаткам. Профком университета должен нас поддержать.

Профбюро высоко оценило работу наших контролеров: Дудаеву и Паскевичу выданы денежные премии, Халидову объявлена благодарность с занесением в учетную карточку.

С. БЕТРАХМАДОВ,
зав. бытовым сектором профбюро юрфака.

Комсомольская душа

1920 год. Трудное, время восстания хозяйства, жестокой классово-вой борьбы. Все свои силы, весь

где всего труднее, опаснее, — борется против бандитов, участвует в проведении продразверстки. Еще в 1919 году, защищая сельскохозяйственную коммуны в Семеновской волости, он был тяжело ранен в руку. Комсомольцы полюбили смелого, волевого паренька, избрали его своим вожаком, выдвинули в депутаты горсовета.

Шли годы. Стремительно мчалась полная борьбы и труда жизнь коммуниста И. К. Лукьянца. В 1932 году он окончил курс Академии коммунистического воспитания им. Крупской и был направлен на работу в Казахстан.

Кандидат исторических наук, доцент кафедры истории КПСС Иван Куприянович Лукьянец всегда среди молодежи. Без него не проходит ни одного диспута, ни одного серьезного мероприятия.

— Комсомольская душа, — так говорят о нем студенты. — Вдумчиво и серьезно воспитывает он молодежь в коммунистическом духе. А это сейчас самое главное, потому что коммунизм уже входит в нашу жизнь.

Г. СОЛОВЬЕВА.

ПОСТУПАЕТ ОБОРУДОВАНИЕ

В начале этого года на физико-математическом факультете организована проблемная лаборатория процессов горения и теплообмена.

Сюда уже начала поступать измерительная аппаратура с промышленных предприятий нашей страны, из Венгрии, Швеции, Германской Демократической Республики.

Запланировано своими силами смонтировать плазматрон — установку, позволяющую исследовать явления в плазме. Заказы на изгото-

товление деталей для плазматрона размещены на заводах Москвы и Ленинграда.

В ближайшее время лаборатория получит электронинтегратор. Это современная электронно-счетная моделирующая машина. Она позволит в течение нескольких минут решать задачи, которые большие коллективы высококвалифицированных специалистов не в состоянии решить даже в течение месяца.

жар своей молодой души отдает делу укрепления Советской власти в г. Новозыбкове студент политехникума комсомолец Иван Лукьянец. Он там,

БОЛАШАҚ ОҚЫТУШЫЛАР, СӨЗ СІЗДЕРГЕ БЕРІЛДІ!

★ ПЕДПРАКТИКАДА БОЛҒАНДА ★

Қазақ тілі мен әдебиеті бөлімінің IV курс студенттері Алматы облысы Қаскелең ауданындағы Абай атындағы қазақ орта мектебінде педагогикалық практика өткізіп қайтты.

Сабақ беруде, оқушылар арасында тәрбие жұмыстарын жүргізуде практика көп нәрселер үйретті.

Практика кезінде студенттер сабақты ойдағыдай берумен қатар, қоғамдық жұмыстың алуан түрлі саласында: комсомол, оқушылар комитетінің жұмысына көмектесумен бірге, класс жетекшісі, тәрбиеші міндеттерін де атқарды. Практиканттардың күшімен әдебиет үйірмесі жандана түсті. Бұл үйірменің күшімен бірнеше әдеби тақырыпқа арналған әңгімелер өткізіліп, үш рет «Жас талап» атты газет шығарылды.

«Достық, жолдастық және адамгершілік деген не?», «Коммунистше еңбек етіп, өмір сүрудің мәні неде?», «Коммунистік бригада деген жоғары атақты, қалай алуға болады?» Осындай күрделі-күрделі тақырыптарға арналған жалпымектептік бірнеше кештер өткізілді. Сонымен бірге, мектепте қазақ тілі мен әдебиеті бұрышын, ХХІ ғасырдың тарихи шешімдеріне сәйкес «Қазақстан осы жеті жылдықта», «Білім мен еңбек — егіз» деген тақырыптық көрсеткіш — стендалар ұйымдастырды. Әсіресе студенттер сайлау күндері көптеген концерттер берді. Бұл салада прак-

тикант Тұрсынбаев пен Бисенғалиевтардың көп еңбегі сінді. М. Ғабдуллинаның басқаруымен V-VII кластардың арасында А. Ғайдардың «Чук пен Гек» әңгімесі бойынша, Зикриннің ұйымдастыруымен М. Әуезовтың «Абай жолы» романдарына арналған VIII-X арасында оқушылар конференциялары өткізілді.

Практикант Қанағатовтың жетекшілігімен суретшілер үйірмесі ұйымдастырылып, оған оқушылар кеңінен тартылды.

23 февраль күні Совет Одағы Армиясы мен Соғыс-Теңіз флоты күніне арналған практиканттардың күшімен салтанатты мәжіліс өтті.

26 февраль күні Отанымыздың көрнекті қайраткері әрі педагог К. Н. Крупскаяның 90 жасқа толуын мектеп бойынша атап өттік. Әрбір класс Крупская өміріне арналған фото-монтаж, газеттер шығарды.

Практиканттар мектеп көлеміндегі оқу-тәрбие жұмыстарынан басқа, аудан арасында мәдени-үгіт жұмысына белсене қатысты. Студенттердің осы еңбегін бағалап Қаскелең аудандық комсомол комитеті 7 студентті «Құрмет грамотасымен» наградтады, мектеп дирекциясының және аудандық Мәдениет үйінің дирекциясының бұйрығы бойынша 22 практикантқа алғыс жарияланды.

Мырзатай ЖОЛДАСБЕКОВ.

★ «АБАЙ» — АУЫЛ САХНАСЫНДА ★

Қаскелең аудандық мәдениет үйінің сахнасында М. Әуезов пен Л. Соболевтің «Абай» трагедиясы жүріп жатыр.

...Көпті көрген көне қарттың маңдай өжіміндей боп қатпарланған тау өңірі... Етегіне — ел, қойнауына — мал қоныстаған жазғы жайлау. Ерте тұрып, малды өріске шығарып жүрген үй несі де, жерошаққа от жағып, қазан маңында күйбендеп жүрген әйелін де тау тасасынан енді ғана көтеріле бастаған күн сәулесі баурап алыпты... Таудан аққан асау өзенге де, көлде жүзген кербез аққуға да күн көзі жомарт нұрын жауып тұр.

Бұл жай ғана сөз тізбегі емес, практикант-студент Арғын Қанағатовтың қаламынан туған сахна тәрізіндегі жазғы ауылдың жансыз декорациясы болатын.

Жаңа іс, жақсы бастама аяқтанбастан бұрын әдетте, көп ойландырады да, қобалжыта береді ғой. Біз де спектакль қою туралы сөз болғанда біраз қобалжыдық. Тіпті «қолдан келмесе ұмтылып неміз бар, текке зуре болмайық», деушілер де болды. Он екі де бір нұсқасы жоқ осы жауапты да қиын жұмысты бақырып, «артистерді» сахнаға әзірлеуді Жарасбай Нұрханов өз мойнына алды.

Ұл мен қыздың, жас пен көрінін, ойшыл Абай мен озыр Оразбайдың сырт бейнесімен бірге, ішкі қаракерлерін көрермендерге таныту жолында алдымен, «режиссер» Жарасбайдың еңбегін айту керек. Әсіресе, бізді қызықтырғаны да тандандырағаны — Жарасбайдың ұйымдастыру шеберлігі мен ерінбей еңбек етуі еді. Айта кету керек, ол бүкіл пьесаны жаттап алды. Аброй бергенде, практиканттар «режиссер» еңбегін ақтады.

Абай бейнесі пьесадағы ең жауапты да қиын роль. Оның адамгершілігі мен жанашыр ағалық қасиеттері, зорлық пен зұлымдыққа қарсы күресі мен даулары көп ізденушілікті, табанды еңбекті керек ететін. Бұл роль Өсербек Бөлтековке тапсырылған. Абай бейнесіне ерекше зер салып отырған көрермен халық «актерді» хошаметтеп, сағына қарсы алып отырды.

Уақиға желісі пьесада Айдар мен Ажар тағдырына байланысты дамып отырады ғой. Бұл рольдерде ойнағандар Мырзатай Жолдасбеков пен Мария Ғабдуллина тым жақсы қабілеттерін танытты. Шынайы, таза махаббаты үшін өлімге душар болып тұрса да, Оразбай үкімінен сескенбей, ойындағысын ашып айтып, зұлымдығын бетіне басып тұрған Айдар ролі халықты өзіне бірден-ақ баурап алды. Қызғаныш ниетімен берілген у ішіп өлім халінде жатқан Айдардың бейнесін шебер де нанымды берген М. Жолдасбековтың еңбегін ерекше атаған жөн. Халықтың ұзақ қошаменпен Жолдасбеков пен Ғабдуллинаның көрсеткен шын ықпалы мен сүйіспеншілігі осыны дәлелдейді. Оразбай роліндегі — Әбілғазы Нағметов, Әйкерім роліндегі — Қуандықова Секерхан, Сырттан роліндегі — Әлтан Батталғазиев, Қарлығаш роліндегі — Қоғабаяв Сақыш т. б. жақсы қабілеттері мен ізденіп, еңбектенгендіктерін көрсетті.

Пьесаны қайтадан қойып, аудан орталығына екінші рет көрсетуді сұраған көптеген өтініштерді оқыдық.

Сәтті істің басты себебі — ұйымшылдықта екен. «Төртеу түгел болса төбедегі келеді» дейді халық. Бірігіп күш салса, бәрін де істеуге болады, жұмыс жеңіл де, көңілді жүреді.

«Көп қосылса көл болар» деген емес пе, сөйтіп біз мектепте оқу-тәрбие жұмысын жүргізумен бірге, аудан еңбекшілеріне осындай спектакль қойдық. Халық шексіз «рахметін» айтып, ризашылық қуанышын, алғысын берді. Ал біз, сол тырнақалды еңбегіміздің халық берген бағасын тәрбие берген сүйікті оқу орнымыз — университетке жеткізуге асықтық.

Амантай ТҰРСЫНБАЕВ.

На собрании пионерской дружины в школе имени Абая села Қаскелең руководителя педагогической практики доцента Б. Ш. Шалабаева пригласили в почетные пионеры. Повязать красный галстук почетному пионеру доверено отличнику учебы ученику четвертого класса Еркему Абдиқаликову. Этот момент запечатлен на фотоснимке нашим корреспондентом Н. Жубановым.

Бастысы — сабақты жақсы білу

Абай атындағы Қаскелең қазақ орта мектебінде қазақ тілінен өтілген практикалық сабақтардың қорытындысы жайлы өз пікірімізді айтсақ, оның жетістік жағының басым екендігіне байқалады.

V кластарда Жолдасбеков пен Бөлтековтың («Сан есім туралы түсінік»), VI класта Қуандықованың («Тура толықтауыш»), VII класта Ғабдуллина мен Хасановтың («Тол сөздің тыныс белгілері») берген сабақтары бұған толық дәлел. Оқушылар қызыға тыңдап, пысықтау кезінде жақсы мейгерлендіктерін көрсетті.

Тілден сабақ бергендер түгел дерлік көрнекі құралдар жасады. Мұның өзі оқушылардың сол тақырыпты жақсы мейгеруге көп көмегін тигізді.

Шығарма, мазмұндама, жатқаз жазу (диктант) сияқты жазба жұмыстарының алдында қосымша сабақтар өтіліп, қиын сөздер мен сөйлемдердің жазылуы, тыныс белгілері жөнілі түсініктер берілді. Бұл тұрғыдан Шұманжанов, Құлмырзаев, Балақожаеваны жақсы жағынан атап кетуге болады.

Жетістіктер өзінен өзі келген жоқ. Сабақтардың сапалы өтуі көптеген студенттердің өз міндеттеріне сана-лы қарап, методистер мен тәжірибелі мұғалімдердің ақыл-кеңесін жалық-

пай тыңдап, ізденгендігінен деу керек. Ол оқытушылардың көмектері мол болды: барлық сабаққа қатысып, кемшілік, жетістіктерді талдап қана қойған жоқ, олар сабақты қайткенде тартымды, қонымды өткізудің жолдарын көрсетіп, әдістерін үйретті.

Кейбір кемшіліктер де болды. Атап айтқанда, оқушылардың жазба жұмыстарын алып, тексергенде, тыныс белгілерінің қойылу себептерін дәл түсіндіре алмаушылық, сөйлем талдағанда қиналушылық жақтары да кездесіп отырды.

Айтылған аздаған кемшіліктер, біздіңше, кейбір студенттердің бір жағынан, өз міндетіне салақ қарауынан болса, екінші жағынан, ана тілі мектептерде негізгі сабақ екендігін толық түсінбей, түсіне де, әйтеуір сынақ пен емтихандардан құтылуға ғана тырысатындықтарынан болған сияқты.

Әділінде, оқытушы деген аты болған соң, қай сабақтан берсе де, әркім өз сабағынан оқушылардың білмегендерін біліп, көш көрім ілгері тұруы керек. Әсіресе қазақ тілі мұғалімі үшін жаттанды білім ғой ба еден сіңірген, анығырақ айтсақ, өз ана тілінді жан-тәнімен сүйшіліктен туған білім болғаны абзал.

Мырзатай СЕРҒАЛИЕВ.

Достыная смена

Директор Алма-Атинской средней школы № 55 В. М. Пудовкина очень приветливо встретила студентов-практикантов филологического факультета, провела беседу, в которой осветила вопросы учебной и хозяйственной жизни школы.

Студенты познакомились с учебными планами и выбрали себе темы по принципу добровольности. Началась подготовка к урокам, знакомство с классами, консультации методистов и преподавателей. Педагоги В. А. Траут и Н. П. Кузнецова тепло отнеслись к будущим филологам, помогли им советами, делились опытом. Н. Л. Апелъбаум снабдила студентов критической литературой, иллюстрациями к урокам, выправляла их конспекты.

После принятия закона об укреплении связи школы с жизнью и преподаватели, и студенты еще серьезнее подошли к своей работе: они перечитывали такие произведения, как «Война и мир», «Мертвые души», добросовестно готовились к урокам, иллюстрировали уроки наглядными пособиями — таблицами, картами, словом всем, что помогает ученику запомнить новый материал. Например, студентка Лидия Рожкова на одном из уроков демонстрировала специально подготовленную карту Бородинского сражения.

Самыми интересными и в то же время удовлетворяющими всем требованиям методики были уроки Ирины Скалобан, Валентины Шурша, Этель Сквирской, Светланы Сагалович, Лидии Рожковой, Риммы Джангозиной и Сергея Васильенко.

Этель Сквирская проводила уроки литературного чтения в пятом классе на тему: «Работа над текстом романа «Как закалялась сталь». После небольшого, но очень содержательного вступления, началось чтение текста. В каждом отрывке

ученики сами выделяли ту или иную черту характера Павла Корчагина, в конце урока они сделали обобщение и очень хорошо и подробно охарактеризовали образ главного героя.

Этель Сквирская ведет уроки спокойно, уверенно, совершенно не прибегая к помощи конспекта. Она все время старается активизировать класс, умело ставит вопросы и ученики охотно отвечают на них. Так за один урок было опрошено двенадцать человек.

У Ирины Скалобан совершенно другой стиль работы. Ее уроки очень эмоциональны. Она глубоко чувствует достоинства художественного произведения, красоту образа и своим волнением захватывает учеников. С первых минут появления ее в классе устанавливается контакт с учениками, которые принимают активное участие в анализе произведения.

С большим интересом слушали десятиклассники историю создания романа «Молодая Гвардия» в изложении В. Шурша.

Самостоятельностью и глубиной содержания отличаются уроки Л. Рожковой. Студентка держится, как опытная преподавательница, хорошо владеет литературным языком и методикой опроса, что является самой трудной частью урока.

Р. Джангозина и С. Сагалович провели большую внеклассную работу: они ходили с учениками в кино, помогали отстающим, а когда в университете пришли московские писатели, студентки пригласили на встречу с ними учеников. Десятиклассники в знак признательности вручили студенткам небольшие подарки.

Практика показала, что наши студенты умеют работать, беззаветно отдаваясь делу, они явятся достойной сменой старшего поколения учителей.

Методист Г. Н. ЗАВОЛИНА.

На снимке: будущий преподаватель Макпоз Зикрин проводит с учениками десятого класса очередное занятие литературного кружка. Свой рассказ о школьной жизни читает начинающий автор Капуза Абирова. Фото Н. Жубанова.

Тұңғыш сабақ

«Қоңырау үні бөлме ішінде аз-кем қалықтап тұрды да, ауаға сіңіп кеткендей тына қалды. Кезекті үзіліске шыққан оқушылар тасқын судың асау толқынындай лықси келіп, өз бөлмелеріне асыға кіріп жатыр. Бұл жолғы соғылған қоңырау сыртта емес, бейнебір Мырзатай жүрегінің нәзік қылш шертіп шыққан үні тәрізденіп кетті. Лүпілдеген жүрек дүрсілі жиілей түсіп: «Алдында үлкен сын тұр, онының қласқа сабақ бермексің, сүрінбей өте аласың ба, жоқ па?» деп сыбырлап тұрғандай. Қана байсалдылық жасап, өзін-өзі тежегенімен Мырзатайдың жүзіне қайнап шыққан қан толқыны, қобалжи қалған пішіні байқалады.

Университет аудиториясында, жолдастары арасында ешуақыт сөзінен жаңылып көрмеген еді, бүгін неге осында жүрексініп тұрғанын өзі де байқамай тұр.

«...Отырғандар. Кезекші кім?.. Бүгінгі өтетін жаңа сабағымыздың тақырыбы: Ф. Мүсреповтың әңгімелері «Қос шалқар», «Талпақ танау»... Осылай басталған Серғалиев Мырзатай сабағы бөлмені ерекше тыныштыққа еріксіз бөлегендей. «Бүгінгі ағайдың тілі көркем әрі шебер ме, қалай? Күндегі сабақ беріп жүргендерден ерекше сияқты...» деген ой әр оқушыны билегендей.

Расында, Мырзатай өткізіп тұрған көрнекті жазушыларымыздың бірі Ф. Мүсреповтың аты аталған әңгімелерін тыңдағаныңызда, Советтік Қазақстанда колхоздасу дәуірінің алғашқы суреттері мен қилы-қилы кездері көз алдыңыздан кино лентасындай тізіліп өтіп жатады. Өткір тіл мен ұшқыр ой түйінін түйіп отырып, теңеу, метафора сияқты бейнелі сөздерді еркін пайдаланып, өз ойын орамды да дәл түсіндіре алатын Мырзатайдың бүгінгі бірінші сабағына қатты сүйсіндік. Бұл сөз оның ұстаздық ету арманының алғашқы бір қарлығашындай еді. Осы бір шақ ежелгі аңсаған арман қиялының кең арнасына тартылған тұңғыш атыздай, келешек жолының

тұсқаушысы есепті, қуанышты минут. Мырзатай жүрегі кешкен сын сағаттар Қаскелең ауданы Абай атындағы қазақ орта мектебінде педагогикалық практика өткізген тіл-әдебиет бөлімінің 4 курс студенттерінің әрқайсысында да болған жай еді.

Тәжірибе алмасу үшін барған қырықтан аса студенттердің бәрі де әдебиет пенінен төрт-бес реттен әр классқа сабақ беріп, өздерінің беталыстарын байқатты. Көптің аты көп қой. Біраз жолдастар шаңын көрсетпей күндіз жерде озып жүрсе, енді бірқатар жолдастар өзлі жүйріктердің шаңында қалып, өздерінің қабілетсіздігін көрсетті. Сөзіміз дәлелді болу үшін мысал келтірейік. Қабілеті мол, өз ісіне үлкен жауаптылықпен қарайтын жақсы қасиеттерімен танылған Ұ. Жүсіпова, М. Зикрин, М. Жолдасбеков, Р. Аминова тағы басқа студенттердің есімін мақтанышымен атауға болады. Бұлар күнделікті сабақты шебер бере білумен бірге қоғамдық тәрбие істеріне беріле кірісіп, жақсы ұйымдастырушы бола білді. Қаскелең аудандық комсомол комитетінің бұларға берген мақтау грамоталары осының кепілі тәрізді.

Осындай қуанышты жайлармен қатар кейбір жолдастар өскелең талапқа сай, өздерін шындай алмай, білім қорының аздығынан опық жең жүргендерін де байқатты. Бұл, әрине, екіншіші жай.

Практика өткізген мектептің бөлмелері педагогикалық принципке сай келмеуі жұмысымыздың жан-жақты болып өтуіне үлкен бөгет болды. Әйткенмен, біраз тәжірибе алып, тауір-ақ іс үйрейіп қайттық.

Университеттің оқу бөлімі алдағы уақытта практикант студенттердің жағдайына көбірек назар аударып, қырық-отыз кісіні бір мектепке жібере салмай, он-онбестен әр мектепке бөліп жіберсе үйренушілерге пайда-сы көбірек болар еді де, тәжірибе алмасу ісі әлдеқайда оңай түсер ме еді деген тілек қойғымыз келеді.

Өсербек БӨЛТЕКОВ.

НА КОНКУРС

ЭКЗАМЕН

(Рассказ)

Холодный порывистый ветер зло швырял крупные капли дождя на мокрую узенькую ленту одинокого тротуара, исчезающую в глубине заводского двора. Густые сумерки ненастного осеннего вечера плотно окутали стройный ряд деревьев на заводском дворе, причудливые громады цехов с сиротливо торчащей среди них трубой. Время от времени из темноты доносились гулкие шаги и неясные одинокие фигуры рабочих торопливо проходили в тусклом свете фонарей, исчезая во мгле. Кажется, тихо и пусто здесь. Но это внешнее впечатление обманчиво: завод жил внутренней, напряженной жизнью вечно труженика. Иногда плотную холодную сетку дождя прорезал неожиданно резкий, захлебывающийся свисток паровоза, громыхающего по стрелке.

Тротуар неожиданно оборвался и Борис Никитин ступил в хлюпающую жидкую грязь. — Ну и погода! — он зябко пожегся и глубже засунул руки в карманы легкого плаща. Вновь и вновь он испытывал волнующее чувство близости к этому громадному, слаженному механизму. Может быть потому, что два года назад будущий журналист с грустью покидал такой же завод. Борис вспомнил первый день, когда его принял редактор заводской многотиражки, в которую он был направлен для прохождения практики. Александр Федорович Литвинов — человек немолодой. Бориса он встретил спокойно, но и без видимой радости. Искоса, с откровенным сомнением посмотрел Александр Федорович на его розовощекое лицо с припухшими губами, на новенький с иголочки костюм, который мешковато сидел на хрупкой фигуре.

Спрятав усмешку в уголках губ, редактор, видимо, подумал: — Зачем только посылают таких сюда? Наверное, никогда в жизни не видел станка, а хочет писать... Нет, брат, это не так-то легко, как ты думаешь, — казалось, говорил его опытный взгляд. — Прежде чем показывать людей, нужно знать их характер, самому хлебнуть такой жизни.

— Хорошо, что я не сказал редактору о моей работе на заводе, — мысленно рассуждал Борис. — Литвинов прав, глубоко прав: плохо я еще знаю людей, мало.

Сейчас, проходя мимо ТЭЦ, усыпанной цепью электрических огней, Борис невольно бросил взгляд на свои забрызганные синей грязью ботинки и улыбнулся.

Да, не сразу привык он к сутоловке в редакции, к частым требованиям звонкам, к бурным спорам, доходившим до хрипоты. Ему нравились эти простые рабочие парни, которые активно врываються в жизнь завода. Борис не мог равнодушно сидеть, сложа руки, когда все о чем-то спорят, обсуждают, — он пошел в цех.

Вот и «термичка». Неоновые лампы заполнили цех ровным синеватым светом; голубизной отливали блестящие металлические валы. Мерный гул электрических печей, которые дышали багрово-красным пламенем, синие контрольные глазки правильных прессов, — все было так знакомо Борису. Но теперь он смотрел на это иными глазами, глазами начинающего журналиста.

Невысокая девушка — контролер с пышными, огненно-рыжими волосами, аккуратно повязанными косынкой, дремала у стола, подперев голову кулачком. Услышав приближающиеся шаги Бориса, она с трудом подняла отяжелевшую голову и удивленно уставилась на молодого практиканта.

— Вы кого-нибудь ищете? — услышал он за спиной хриловатый мужской голос. Борис резко обернулся. Перед ним стоял парень в синей спецовке и толстых замасленных рукавицах. Глубоко сидящие глаза смотрели из-под белесых бровей выжидаяще и серьезно.

— Я хотел бы видеть мастера, — произнес Никитин.

— Мастер я, — отрекомендовался парень и снял рукавицы.

У него была фамилия Засядько. Когда он представлялся Борису, девушка-контролер — ее звали Людмилой — застенчиво улыбнулась. В цехе все давно знали о неразделенной любви Людмилы к мастеру. В «термичке» шутили: «Засядько за плач» — и он нажимал, да так, что его смена никому не уступала первенства.

Узнав причину не совсем обычного посещения, мастер оживился.

— Ну что ж, дело хорошее. Пишите. У нас люди опытные. Завод возводили многие из них. Строили на голом месте, почти голыми руками. Время было тяжелое, военное, работали в любую погоду — в страшный холод, когда приходилось резать сапоги, высвобождая обмороженные ноги... Есть и молодежь — горячие, жадные до знаний... Посмотрите, как работает Николай Волков — правильный. Молодец! Меньше 200—250 процентов не дает. Группу котлолат комсомольскую — дружные, дельные ребята. Да мало ли таких... — Засядько повел рукой, приглашая Бориса поскорее познакомиться со всеми.

— Я мог бы вам многое рассказать, но нет времени. Заболел сменик и я, как видите, совмещаю обязанности рабочего и мастера. — Засядько провел тыльной стороной ладони по вспотевшему лбу. — Ну, желаю успеха, будущий «инженер человеческих душ»... Пройдите свои силы... Вы никогда раньше не были на заводе? — Борис уже собирался сказать, что раньше работал в таком же цехе, но мастера позвали к приборам. Не дожидаясь ответа, Владимир быстро вошел в комнату, на двери которой висела белая табличка с красными буквами: «Вход посторонним строго воспрещен».

— С чего же начать? — спросил себя Борис. Он задумался. Как хорошо сказал Владимир, — голыми руками на голом месте... вот, вот откуда нужно начинать. Сняв плащ, Борис отнес его в комнату сменных

мастеров. На столе Никитин увидел темную объемистую книгу.

— Успеет романы читать, — подумал Борис, но ошибся. Это был учебник по «Термической обработке металлов» для заочного политехнического института.

— Это важная деталь — ее нельзя упустить. — Быстро спустившись вниз по винтовой лестнице, Борис направился к правильному прессу. Николай Волков, невысокий крепкий, с сильными, загрубевшими руками ловко подхватывал маленьким краном еще не успевшие остыть после заковки трубы и клал их под пресс. А подал Владимир Засядько загрузил печи. И хотя Волков каждого мог бы заинтересовать своей сноровкой, Никитин непроизвольно следил за движениями мастера. От большой погрузки напряженно хрипел мотор, отпуская стальной трос; неторопливо глотало ненасытное зеву печи куски металла — печь быстро темнела. Плотное углеглаз массивная многотонная крышка на ее остовах, зашипел сжатый воздух, освобождаясь от плена. Засядько вздохнул с облегчением.

— Басти! — он взял мел и записал что-то на оцинкованной крышке. Сбросив рукавицы, тяжело двинулся к себе в комнату. Борис долгим взглядом проводил его немного сутулую фигуру.

Без четверти одиннадцать, — он провел рукой по часам, — да, сложная штука эта жизнь: заставляет думать, крепко думать, прежде чем что-то написать. Трудно Владимиру, знаю, а он не жалуется. Знает, что на него смотрят люди, да какие люди! Он вдруг представил себе лицо мастера, освещенное внутренней теплотой в тот момент, когда он сказал: «Голыми руками строили на голом месте». Нет, о таких людях нельзя написать плохо.

Узкий просвет закопченного окна выхватывал из темноты кусок серого неба. По нему зловеще неслись набухшие тучи. Тускляя луговина луны тшетно пыталась из них вырваться. Время тянулось томительно долго.

Борис задумчиво смотрел в окно. Клонило ко сну. Он машинальным движением поправил упавшие на лоб волосы и взгляд упал на часы: скоро конец смены, пора домой. Странно... На печке четко вырисовывались цифры — 10—30, 10—40, 10—50. Прошло уже больше времени, чем нужно на закалку валов — это он знал наверняка, по своему опыту. В чем дело? Почему Засядько не вы-

гружал печь? Бремя истекло — валы перегреются и... три печи брака!!! Высокая температура и длительное время нагрева сделают их хрупкими.

Сонливости как не бывало. Первой мыслью было найти мастера. В одно мгновение Борис очутился на лестничной площадке, рванул дверь... Никого.

— Где мастер? — закричал он еще издали, подбегая к Людмиле, но вдруг осекся. Людмила плакала. Что случилось? Ничего не ответила, отвернувшись, закрыла руками мокрое лицо. Борис растерялся. Он не выносил женских слез, а тут еще неловкое положение усугублялось тем, что он не знал им причины.

— Смотришь нужно, куда едет! Не умеет, так не брался бы, — услышал Борис негодующие обрывки фраз.

— Ездок! Несколько рабочих собрались у ворот цеха.

— Плохо дело. Почувствовал недоброе, Борис шагнул вперед.

— Сбил Володю электрокарой в механическом цехе... Уехали в больницу, — мрачно ответил на вопрос пожилой рабочий.

— А как же печи? — Мысль работала лихорадочно. А что если... Нет. Я не имею права. Но внутренний голос страстно кричал:

— Решайся! — еще несколько минут и будет поздно! Никто не заметил, как он нажал кнопку управления кранбалки, как подогнал ее к первой, потом второй и третьей печам. Обжигаясь горячей волной сжатого воздуха, голыми руками набросил поочередно три крючка на раскаленное приспособление и, закрывая от нестерпимого жара лицо рукавом пиджака, стал выгружать белый металл. Вода вскипела и забурлила в бешеном водовороте, выплескиваясь на пол. Превью сноровка вернулась к нему. Подошли рабочие, начали помогать.

Когда последний пятидесятикилограммовый вал был положен на пол, вновь испытанная приятная слабость и усталость овладели Борисом. Торопливо вбежал в ворота цеха Коля Волков, за ним, чуть приотстав, шел калильщик другого цеха. Увидев кучу валов у печей, обгоревшие с желтыми подпалинами рукава Бориса, калильщик молча пожал ему руку.

... Теплый ветерок лениво шевелил шторы в раскрытом настежь окне редакции. Солнечные блики весело бежали по стенам, перепрыгивали с полированного стола на черный пиджак Никитина. Обрадованные внезапной переменной погоды, оживленно суегились неумолчные воробьи, рассыпавшись по залитому солнцем и лужами двору.

— Вы уже здесь? — с удивлением спросил Литвинов, входя в редакцию и усаживаясь в кожаное, старое дуба, кресло... — Что это у вас? — спросил он, увидев несколько листов бумаги, которые Борис молча положил на стол. «Люди старой закалки» — Александр Федорович поднял мохнатые брови.

Молчание прервал первый требовательный звонок.

— Да, я... ну, есть... Что? Так... так...

В уголках губ Литвинова появилась улыбка и он осторожно подошел к сложившим листкам.

— Всего хорошего, Люда! — Он как бы нехотя положил трубку и, тепло посмотрев на Бориса, внимательно прочитал написанное.

Ю. ПЛОТНИКОВ.

Педагог — пропагандист атеизма

Был выходной день. В большом зале Дома политического просвещения областного комитета партии читалась лекция. Зал был переполнен. Среди слушателей — рабочие заводов, студенты, школьники и интеллигенты. Каждый слушал внимательно, стараясь не пропустить ни одного слова.

Как зародилась жизнь на земле? Что говорит религия об этом и как освещает происхождение жизни современная наука? На эти вопросы отвечал лектор Владимир Иванович Фурсов, старший преподаватель кафедры биохимии и физиологии растений, кандидат биологических наук. Он обосновывал свои мысли данными марксистской материалистической философии.

Владимир Иванович является участником Великой Отечественной войны, участвовал в обороне легендарной Брестской крепости, награжден орденами и медалями Советского Союза.

Владимир Иванович — выпускник нашего университета. В 1954 году он защитил кандидатскую диссертацию на тему: «Биология цветения Илийского кендыря».

Деятельность Владимира Ивановича не ограничивается только работой в университете. Он ведет активную атеистическую пропаганду, является председателем естественной секции общества по распространению политических и научных знаний. За последнее время им прочитано свыше ста лекций о происхождении жизни и человека, о строении живой клетки и т. д.

Перу Владимира Ивановича принадлежат десятки статей, опубликованных в республиканских газетах, брошюры «Наука и религия о происхождении человека» и «Научные данные о происхождении жизни».

В. И. Фурсов был в Москве на Международном симпозиуме, посвященном вопросу о происхождении жизни на земле, на котором присутствовали представители 16 стран мира.

Фадли Фазли оглы, студент второго курса филфака.

Трудовые сбережения

Миллионы советских граждан — рабочие, служащие, учащиеся, пенсионеры, домохозяйки пользуются услугами сберегательных касс. Более одного миллиона трудящихся Казахстана хранят в 2344 сберегательных кассах республики 2 миллиарда 380 миллионов рублей своих сбережений.

Хорошо развиваются операции по перечислению в нашем университете.

Быть вкладчиком в сберегательной кассе в нашей стране стало естественной потребностью и общенародным делом. Вот почему народ называет сберегательную книжку «чуждесной книжкой», а сберегательную кассу — своим другом.

Советское государство заботливо охраняет интересы вкладчиков, им предоставляется материальная выгода в виде выплаты процентов и выгрышей по вкладам. В 1958 г. вкладчики получили доходов по вкладам более 2 миллионов 500 тысяч рублей.

Для лучшего обслуживания населения в Сталинском районе г. Алматы дополнительно открыты еще четыре сберкасы, в том числе в учебном корпусе по ул. Кирова, где каждый студент и преподаватель могут в любое время совершить необходимую ему операцию.

Каждому трудящемуся иметь сберкнижку!

Р. СМЕЛЯНСКАЯ, контролер сберкасы.

ВЕСНА

Положенное отбродив по свету, Она пришла,

Пахнув дымком дождя. Подснежников рублевые букеты

Рассыпала рукой по площадям.

Сняла с людей пальто и капюшоны, Из почки взбухшей глянула листком,

Отозвалась в окне стекольным звоном, Влетев в него мальчишеским мячом.

Она пришла, расчетливо и гордо, Смывая мусор веером ручьев.

И донесла в огромный шумный город Ритмичный гул целинных тракторов.

Потом увидя, что за нею следом

Шагает май — Уже рукой подать.

Вдруг начала на диво всем поэтам На зданьях флаги в ветре полоскаться.

Иду по городу. Гляжу в весну,

Ботинками с ручьев снимаю пробу. Веселой лужею в меня плеснул

Промчавшийся оранжевый автобус. Сейчас бы номер сходу записать...

А я иду, готовый рассмеяться. Видать не зря такая в двадцать пять

Весна, Какой не виделось в семнадцать.

Вадим ИЛЬИНСКИЙ.

На студенческие темы

Газетомания.

перед началом занятий.

ВКУСНО!

НЕ СМЕИ!

МАХАББАТ КҮШІ

Түн. Жайлауға жақында көшіп қонған ауыл түн тыныштығына еріп кеткендей. Мал-жан түгел мүлгіген, шөйт еткен дыбыс жоқ. Тек ара-тұра сергексіген маң төбеттер жалқаулана үндесе, жаман дүрегейлер едәуір шаңқылдап қалады. Бірте-бірте о да тынды. Қотанда жатқан уақ мал үздіксіз күйіс қайыра шаршаған ба, тыныш қалыпты. Одан төрт жақасындағы ай барын аямай күміс сәулесін жер бетіне мол шашады. Бар табиғат түн тынысынан ләззәт алған. Сылдыр-сылдыр тынымсыз аққан судан басқа дүние қалғып кеткен сықылды.

Ауыл сырты шенгелі, жыңғылы, қамысы аралас өскен тоғай. Әріпекте шылбырмен жыңғылға бекітілген қос ат. Иесі секілді оларда дыбыссыз қалған. Мұратбек жүрелеп отырған күйі ауыл жаққа баспалай көз тігеді. Аяқ сыбысы білінбес бе екен деп құлақ түреді. Әзірге ештеңе байқалар емес. Сонда да жүрегі кеудесіне смайі лобли береді. Тыныштар емес. Көз алдына өткен күндер елесі келеді...

...Көбіннен тараған бес ағайындының ең кішісі осы Мұратбек. Қыс келсе бір жерге шоғырлана отыратын бір атаның малы да қосылып, құмға айдалатын. Әр қыс екі-үш жігіт бөлініп мал соңында болады. Биыл сол кезекпен Мұратбек малда еді. Қыс жаңа түскен кез. Кір-қоңын жұдыруға Мұратбек кешке қарай ауылға келе қалды. Тамақтанып болған соң женгесі Гүлбаршын Мұратбекке:

— Шырақ, жезтандай атамның үйінде бүгін ойын болады, барасың ба? — деді. Мұратбектің тәп-тәуір әңгілігі, сұрып салатындығы болатын. Ойын-тойлардың гүлі дерлік жігіт; биыл қыс малда болып, бармағын тістеп жүрген. Мынаған қуанып кетіп, тез жинала бастады.

Мұратбек келгенде, жастар жиналып қалыпты.

Ойын үстінде Мұратбектің көзі бүрмелі қос етек көйлегін қынай киген, көк барқыт камзолды орта бойлы қызға түсе берді. Дөңгелек қараторы жүзіне қыр мұрын жарасып тұр. Қой кездері де қықша емес, дөңгелектеу. Қарасы көбірек. Кәп сөйлей бермей, ибамен отыр. Сұрауға именген Мұратбек, жанындағылардан сөз тартудың ынғайын таппады.

«Көрші-серік» ойнамақ боп бөлгенде, ол қыз Қырықбай дейтін сылбырлау жігітпен көрші болды. Қырықбай жынға жұрттан қалмай келгені болмаса, ойын-сауыққа икемсіздеу, ең аргысы бір-екі ауыз өленнің де басын құрай алмай сасатын десе, даусы бірде барқырап, бірде қықылдап әннің ажарын кетіретін. Шоқалақпен жүрген ескі арбадай салдыр-гүлдір бірдене еді. Сонысынан өзі ұялып серігін сұраған адамға, көбіне-ақ бере салатын. Ойын бастаушы тағы да келіп: «қассындар ма, доссындар ма дегенде:

— Араздасыңқырап отырмыз — деді күлімсірей беріп Мұратбек.

— Көні, кімді сұрайсың?

— Қырықбайдың серігін сұрап ем.

Басқарушы жігіт Қырықбайға кетті. Өзі төлеуін өтеп ең айтып, серігін жібермеуге оның шамасы келер емес, серігіне қосылып айтуға ілесе кетердей қауқары жоқ Қырықбай «сатып» жіберді.

Қасына келіп отырған қызға Мұратбек:

— Мыңның түсін білгенше, бірдің атын біл деген ғой, білісе отырайық — деді сыпайы үнмен.

— Бағыла...

...Көңілдері жарасқан екі жас кездесуді аспап тұратын болды. Мұратбек те әлденелерді сылтауратып ауылға жиі келетінді шығарды. Талай түннен сыбағаларын алған. Мұратбектің бұл келісі сол түндердің уәдесіндей болатын...

...Ауыл ортасындағы қоныр үйдің есігі жайлап қана бебеу қағып тез тынды. Етегі жер сызған бүрме көйлегін көтере ұстап қыз ауыл шетіне бет алды. Қыпша белге жабыса қынай тігілген барқыт камзол ақ көйлекке қонып тұр. Мойылдай қара шашы қос өрім күйінде арқаға сүйене төмен қарай шұбатыла түскен. Шап ұшына тағылаған ауыр шолпы тірсекке тиіп, бір-екі сылдыр қағып барып үні өшті. Үкілі сәукеле әсем де көркем. Қыз аяғын аңдап басады. Аңдушысы болмағанмен, бейсұат көзге түсіп қалу қандай жаман. Ауыл шетіне шыға жүрісін жиілете берді. Шолпысын сылдырласын деп қолына алыпты. Дүрс-дүрс соққан жүрек қабынан шығып кетердей тұлайды. Ұзай бере өзен жағасын-

дағы қалың қамысқа бұрылды. Бағанадан бері шыдамын тауысқан сүйгені оқыстан: «Қалқам» дегенде селкете түсті де құшағына ене кетті.

— Кезіктің ғой қалқам. Қыз үнсіз, бар денесі дір-дір етеді. Мұратбек қос атты көлден тарта берді. Атқа отырған Бағыда:

— Ә, сапарымыз оң болғай — деп естілер естілмес күбірлей берді. Асығыс атқа қонғандарды ешкім көрмесін дегендей, ай да осы бір сәтте аспанда қалқыған бір шөкім бұлт астына бетін жасырып қапты. Ат тұяғының дүрсілі сезілмесін дегендей, су да бұрынғысынан қаттырақ сылдыр қағады. Бақытына мас екі жас шоқытып келеді.

Жыңғылды, жиделі тоғай қоршаған алаңқайды қоныстаған ауыл. Бүгін өзгеше бір жайсыздық, бей-амздық бар. Ауыл азаматы аяғынан тік тұрған. Ортадағы ақ үйде гүл-гүл әнгіме, кеңірдек созар даудамды. Үй іші толған адам. Төрге даушылар отырған. Бөрінің қасында бір-бір жастық. Көзір дау қызған кез. Дау Мұратбек пен Бағыла дауы. Даушылар Санғыл жағынан. Топ бастары Майлы би, қасында Бағыланың туғандары. Маңғытай жағының бетке ұстары Сағындық көзір жазық маңдайын қолымен тіреп, шүнірек көздеріне ой ұшқыны жинала үнсіз қалған. Салмақ салар сөз тұсын, тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйінін аңдағандай. Тыныштықты ара ағайын, қалыс би боп келген Божбан биі Қопбай бұзды. Мол денесін бір қозғап тамағын кенеп алып сөйлеп кетті:

— Ей, өңген жайсаң, бір дауға жиналыпсыз түге. Сөйлендер, неге тоқырап қалдыңдар.

Майлы би бөгелген жок, қамшысын тастап алды да, іле сөйлеп кетті.

— Ара ағайын сөйле дедің. Сөйлесем, айтар сөз аз айтылған жоқ. Талай торапқа салып, талай соқпақ таптадық. Қуып кеп отырған намысын мынау елімдікі. Қарнымның ашқанына емес, қадірімнің қашқанына жылаймын. Исі қазақ баласында болмаған сұмдық бұл. Мына Маңғытай алысым емес, жақыным, дұшпаным емес, досым еді. Мен Санғыл болсам, Маңғытай Санғылдың баласы еді. Қайтып барды бұл іске анау антурған Мұратбек. Қыз алысып па ек бұрын. Ата жолын, құдай жолын неге бұзады мына бұзылған. Айтсем кесімдімі айтма, жаза тартсын қарабетім.

Майлы даусын қатайтып барып, демігін бітірді. Ортаға қамшыны Сағындық тастады.

— Сөйле, кәне — деді Көпбай.

— Ей, Майлы, ей жұландар, бұл бір іс болып қалыпты. Айтқызын жаманның ісі, қамышлатқан шабанның ісі. Жаман болса да күшігін емес пе, шабан болса да тұқымың емес пе. Қалай жазала дейсің. Құдай жолы дейсің, осыны істеп отырған құдай әмірі еместігіне қашан көзің жетіп еді. Ат көтермес.

Нұрмахан ОРАЗБЕКОВ.

КЕЗДЕЙСОҚ ҒАШЫҚ БОЛУЫМ

(ӘЗІЛ ӘНГІМЕ)

(Соңы басы өткен санда).

Ән-би кешін өткізіп, болсымен, концерт залынан шыққан бетім Алтынайды жоғарғы қатарға көтеріліп бара жатқан жерінде басқыш үстінен тағы шалып қалдым. Көйлегімнің көк етегі бір көлбеп етіп, ол тез ғайып болды. Жүзін айқын көре алмасам да, сол баяғы көк етегінен танып қалдым. Неге екенін білмеймін, өзім де үшінші қатарға лезде бір-ақ көтеріліппін. Әлде, тек бостан-босқа мөз боп құр көз қырым сала сырттай үзілудің өзі маған қызық па, әлде, онымен тілдесіп, шүйірлесуге зауық соға ма, әйтеуір, ынтызарым ауып, есім кетіп жүр. Қателеспесем, шеткі аудиториялардың біріне кіргендей болды ол. Мен де жақындап барып тұра қалып, айналамда — ешкім жоқтығына көзім жетісімен маскамы жүзіме қондыра қойдым.

Іштен қарнавал костюмін, маска алмастырып киген бір-екі қыз шықты. Осылардың бірі боп қалып жүрмесе жарар, жаңылысып кеттім бе деген қорқыныш өн-бойымды билеп кетті. Бірақ, «мені боршықтырып жүрген не осы, тып-тыныш жайыма қарап жүрсем қайтеді» деп, өзімді іштей жазғырып та тұрмын.

Сол-ақ екен, іле-шала іштен сумаң етіп шыға келген қызыл түлкі мені оқыс абыржытып тастады. Өзіме таныс көк етекті тағы байқап

сөзің бар, Майлы. Айыпты тек Мұратбек пе еді. Кінәлі емес пе еді Бағыла да. Екі жасың жолын тауыпты, енді қайт демексің. Жой деймісің көзің. Онда жаратушы алдында күнәһар болмайтыныңды қайдан білесің? Ойладың ба осы жағын — деп тоқтады. Құдай бұйрығы, пеметиянақ етер жайы барын аңғартып неге жазылғаны дегенді баса айтып, қалды.

— Сөйле Майлы, сөз сенікі — деді Көпбай.

— Мен айтарымды айттым. Одан басқа езетінім жоқ.

— Ендеше сен сөйле, Сағындық.

— Мен де болғам.

— Әйтпесе мен айтайын. Кекшіл болма, ешкіл бол депті атаң қазақ. Майлы саған айтам. Жақсы жалынсаң кешер, асыл жалынсаң өтер. Ақ сауыттың жағасы бар жеңі жоқ, шын жақсының ашуы бар кегі жоқ деген бұрынғылар. Білмей айтқан жоқ, жақсыда кек жоқ, кектіде тек жоқ дегенді. Кекті болма, текті бол, жөнге кел. Жаза дейсің, артын ойладың ба? Ертенгі тұқымыңа не деп атын қалады? Сен де бір, шабағын жеген шортан да бір, айырмаң не сонда? Кімнің бетіне тікпен қарай аласың, айтшы көнекі? Жоқ, деп даусын қатайтып алды. Бұл да құдай ісі шығар. Не деп қарсы тұрасың, бетім қайсы деп барасың? Төк-тат жаза деген сұмдығыңды. Келіс мына елімнен. Кіммен шабыспақ, кіммен алыспақсың. Қоңыраттың бес баласы бет-бетімен кетпек пе ең түге! Жұлып жеймісің бір-бірінді! Бетіне келер ұятын өзі біліп жуса игі еді деген, қайт сөзіңнен. Менің сөзім ара ағайын, қалыс ағайын сөзі. Ойлас, кеңес қабырғаңмен. Қоңыраттың бір баласы бірін жеп жатса, үшіншісі тынши алмаса керек. Ойла о жағыңда — деп аяқтады би.

— Уа дұрыс бидің айтқаны. Жәні бар сөз. Жөнге кел — деген дауыстар шығып қалды.

— Дау арашасыз болмас деген ғой, дұрыс айтады Көбекен. Тоқтадым мен осыған — деді Сағындық.

Қыз жағы өзді-өзді кенеске кетті. Қыз әкесі Өлкен қажығанын тоқтау керектігін айтты. Бұлқынар суы, таянар сүйеніші қалмаған Майлы көнді.

— Әп, бәрекезде — деп алды Көпбай — міне, енді жөнге келдің. Пейілді жаман пәлеге жолығады, бітпейтуғын жалаға жолығады депті бабаларымыз. Пейіліміз қара мысық тілеуі болмайық. Бұл бір іс болды. Құдай ісі шығар. Мынау отырған көпшілік Маңғытай-Саңғыл көп елсің. Жеті атаға да келдің. Осы басталу болсын, бұдан былай қыз алысаң қайтеді. Құдайдың өзі бастап берсе, біз несіне қарсыласамыз, қарсыласпақ керек еді ғой.

Көпшілік осыған тоқталды. Осылай бұрын қыз алыспайтын екі ата қыз алысып болыпты.

...Көбей қарт әңгімесін айтып бітіргенде мен ойға кеттім. Махаббат күшіне таң қалдым. Тіпті рудың қатал заңын, салтын бұзған махаббат қандай күшті еді деп ойладым. Шынында да неткен күшті еді махаббат!

Нұрмахан ОРАЗБЕКОВ.

Адрес редакция: г. Алма-Ата, ул.

Кирова, КазГУ, учебный корпус № 1,

Скоро первое состязание на футбольном поле. К нему усиленно готовятся наши спортсмены. Фото С. Тимошевского.

ВЫСТУПАЮЩИЕ ШТАНГИСТЫ

На первенстве по программе XII спартакиады университета шла упорная спортивная борьба за звание чемпиона. Победителями в своих весовых категориях стали: С. Камалов (геофак), Б. Солтыбаев (филфак), В. Дволучанский (юрфак), А. Мацак (физмат), А. Дегтярев (экономфак), А. Василенко (геофак), У. Албаков (юрфак).

Из 59 участников второй спортивной разряд показали трое, третий разряд — 30 человек, из них 20 студентов — впервые. Командное первенство выиграл коллектив физико-математического факультета. Соревнование выиграла хорошая репетицией к предстоящему первенству Алма-Аты среди вузов, в котором приняли участие коллективы сельскохозяйственного, медицинского, зооветеринарного, горнометаллургического институтов и нашего университета.

Штангисты института физической культуры выступали вне конкурса.

Много воли и труда проявили наши спортсмены в борьбе за призовое место. В первый день выступали атлеты легчайшего и полутяжелого весов.

В острой спортивной борьбе про-

шел поединок за второе место. Представитель зооветеринарного института М. Акупов и наш спортсмен А. Аскарков после двух первых движений набрали одинаковое количество килограммов. В последнем движении — толчке двумя руками — Аскарков оказался несколько слабее, он довольствовался третьим местом. Наш спортсмен полутяжелого веса не смог зафиксировать вес в рывке двумя руками и получил полую оценку. Этот срыв намного усложнил борьбу за командное первенство.

Во второй день с хорошим результатом выступил студент пятого курса физико-математического факультета А. Мацак. Он завоевал право называться сильнейшим в городе среди атлетов легкого веса.

Наш средневес Э. Усатов занял третье место. А. Василенко также принес команде три очка. Лучшим среди атлетов тяжелого веса оказался студент второго курса юридического факультета У. Албаков.

Команда университета в упорной спортивной борьбе завоевала первое место. Второе и третье места поделили горный и зооветеринарный институты.

В. ХОХ.

дегенің, кел дегенің бе, қоя ғой, түсініп тұрмын, қарындас. Мен орайын таба, анау-мынау әзіл сөздер айтып, оған онаң сайын жақындай түстім де:

— Бүйтіп тұра беруіміз болмас, төменге түселік, — деп қарынан желтелеп жүре бердім.

«Міне, аяғың сексен бестен бір тиіп, зырып кеткенінді көрдің бе? Сөйтерінді біліп ем» Ішімнен мел осыны ойладым. Вальс ырғағы бізді толқыта тербеп, думанды қалың ортаға бір-ақ шығарды.

«Алтынай, Алтынай!» — деймін даусымды баяу шығара, оның еститін, естімейтінін білмеймін, бірақ, құлағын тоса, дәл жүрегім тұсына таман жабысып, иіле түсетінін ғана байқаймын.

Әзілмен ортақ тіл тауып, біраз сыр шертіп те қалды. Бірақ, қыз мінезі түйық. Әдеттегі ақжарқын, ашық Алтынайдың қазір өзін мейлінше танытпауға тырысып, тым құпия ұстайтындығында дау жоқ. Өз даусымен жұмған аузын ашпай, үнін жүз құбылтып, сызылта тіл қатады. Бір жағынан бұнысына зығырым қайнайды, мені келемеж қылғаны не? Тек «өйтпін босқа бүлініп нем бар» деп қана өзіме-өзім тежеу қыла, тоқтау айтып тұрғаным.

Есіме, сұр костюмді жігіт тағы түсті, көзімді айнала жүгіртіп, ақыры оны сонау шеттен бір-ақ таптым. Менің құшағымда жүрген Алтынаймен ісі жоқ, өзімен-өзі әлдекімдердің арасында зыр айналып жүр. Алтын десе алтын, жібек мінезді Алтынай өз еншіме бүтіндей тигеніне іштей қуанышымның шегі жоқ.

Бірақ, бірақ... О, қайран жарым, Рашидам! Сен қайдасың? Бөпежанының жүргені мынау! Сенің көзіңе шөп салайын деген ол жоқ. Тек, білесің, жастық жалыны...

Мен Алтынайды шын ынтам артып, оны шын ұнатып қалғанымды бір-ақ сездім. Екеуіміз жүрегімізді түйістіріп, жымдасып қалыппыз. Баяғыдан бері тек меңі әйелім, Рашидам барлығы бөгет болған екен ғой. Әйтпесе мен дегенде оның жан тынысы қандай екенін енді міне, көзім жетті.

О, жарым, Рашидам! Кешір Бөпе-

жаныңды бір жолға... Бәрібір мен сендікпін!..

Алтынайды буфетке ертіп апарып, тәтті пирожный, қомақты шоколадтармен си-құрмет көрсеткен болдым да, онша тартыншақтық бермеген соң, мойнына айқара қолым салып: — Кішкене бой жазып келсек, — дедім күмілжі, — жоғары көтерілейік. Оңаша жерлер... Ойымды анық білдіріп қойдым ба, абыржып қалдым.

Бірақ, өркенің өскір өзі іліп әкетті: «Қараңғы бұрыштарға тұрып қайтайық! Айта алмай сипалақтата бергенің осы ғой, жұр!» — деді.

Опырай, сактай көр, мынаның көзі қарауықтаннан сау ма? Дік түсірген жоқ па? Мен оның ынғайымен жылыса бердім. Алтынай тұра қалды. Басыннан төмен, аяғым ұшына дейін мойнын бұра әдейілеп бір шолып өтті де, маскасын сыпыра бастады.

— Дәмең зор екен, жүгермегім, жолың болсын, жүр көне! Мен саған қараңғы бұрыштың қандай болатынын көрсетіп берейін!..

О, сұмдық! Жазған басым. Алдым тұмантып кетті. Жасқаншақ тартқан бейшара көзім тек жыпылықтай береді. Ойны ма, шыны ма, өңім бе түсім бе: қараң қалсын, — маңдай тіреп, менімен қарама-қарсы алдымда ашудан түтеп, түнерген ызғарлы өз Рашидам тұр. Екідегім есіме түскендей, айта көрме, тула бойымнан қара тер шұбырып қоя берді. Қызарактай тек:

— Қалай келдің сен, қашан... — деуге ғана шамам жетіпті, — нағашым қайда қалды?

Дүниеде әлі бармын ба осы, бірақ, қауап құр сұлдем қалғандай. — Шаруаң болмасын; — деген жарымның өктем, айбарлы үнін құлағым шалды, — сен жүр деуге жарамасан да біз таптық. Нағашың да осында. Сені қайта үйлендіруге келдік... —

Өлген жерім осы болды. Ай, жазған басым!.. Тілеуің кесілгір, Алтынай, ұшыраттың-ау. Есімнен тана тек шегіншектік беріппін... —

Ғашық болсаң, мендей бол!

Зейнолла СЕРІҚАЛИЕВ.

Редактор С. МАТВИЕНКО.